

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 19.12.2005
COM(2005) 672 galīga redakcija

ZAĻĀ GRĀMATA

Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par EK konkurences noteikumu pārkāpšanu

(iesniegusi Komisija)

{SEC(2005) 1732}

SATURS

1	Pamatinformācija un Zaļās grāmatas mērķi	3
1.1	Zaudējumu atlīdzināšanas prasības kā Kopienas konkurences tiesību normu piemērošanas sistēmas sastāvdaļa	3
1.2	Jautājuma būtība	4
1.3	Mērķi	4
2	Galvenie apskatāmie jautājumi	4
2.1	Pierādījumu pieejamība	5
2.2	Vainas nepieciešamība	6
2.3	Zaudējumi	7
2.4	Nodošanas aizstāvība un netiešā pircēja tiesības iesniegt prasību	8
2.5	Patērētāju interešu aizsardzība	8
2.6	Tiesvedības izmaksas	9
2.7	Piemērošanas koordinācija valsts un privātajā jomā	9
2.8	Jurisdikcija un piemērojami tiesību akti	10
2.9	Citi jautājumi	11

ZALĀ GRĀMATA

Zaudējumu atlīdzināšanas prasības par EK konkurences noteikumu pārkāpšanu

Spēcīga konkurence atvērtā iekšējā tirgū ir vislabākā garantija tam, lai Eiropas uzņēmumi celtu savu produktivitāti un novatorisko potenciālu. Konkurences tiesību piemērošana ir „Lisabonas stratēģijas” būtiska sastāvdaļa, kuras mērķis ir panākt Eiropas Savienības ekonomikas izaugsmi un radīt darbavietas Eiropas pilsoņiem.

Kā daļā no pasākumiem, lai uzlabotu konkurences tiesību piemērošanu pēc procesuālo tiesību modernizēšanas attiecībā uz EK Līguma 81. un 82. panta piemērošanu, šajā Zaļajā grāmatā un tai pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā ir pievērsta uzmanība zaudējumu atlīdzināšanas prasību iesniegšanas nosacījumiem sakarā ar EK konkurences noteikumu pārkāpšanu. Tajos tiek identificēti šķēršļi, kas traucē izveidot efektīvāku sistēmu šādu prasījumu iesniegšanai, un tiek piedāvātas iespējas šo problēmu atrisināšanai. Veicinot no konkurences noteikumu pārkāpšanas izrietošas zaudējumu atlīdzināšanas prasības, ne tikai patērētājiem un uzņēmumiem, kam nodarīti zaudējumi sakarā ar konkurences noteikumu pārkāpšanu, būs vieglāk atgūt zaudējumus no pārkāpēja, bet tas arī nostiprinās konkurences tiesību aktu piemērošanu.

1 PAMATINFORMĀCIJA UN ZAĻĀS GRĀMATAS MĒRĶI

1.1 Zaudējumu atlīdzināšanas prasības kā Kopienas konkurences tiesību normu piemērošanas sistēmas sastāvdaļa

Līguma 81. un 82. pantā paredzētos konkurences noteikumus piemēro gan valsts, gan privātajā sektorā. Abas formas ir daļa no kopējās piemērošanas sistēmas, un tām ir vienādi mērķi – novērst pret konkurenci vērstas darbības, ko aizliedz konkurences noteikumi, un aizsargāt uzņēmumus un patērētājus no šādām darbībām un jebkādiem to radītiem zaudējumiem. Gan privātā, gan valsts sektora iesaistīšanās konkurences noteikumu piemērošanā ir svarīgs instruments, lai izveidotu un saglabātu konkurētspējīgu ekonomiku.

Attiecībā uz valsts sektora iesaistīšanos noteikumu piemērošanā gan Komisija, gan dalībvalstu konkurences iestādes piemēro Kopienas konkurences tiesības individuālos gadījumos. Saskaņā ar Regulu 1/2003 Komisija un dalībvalstu konkurences iestādes veido to konkurences iestāžu tīklu, kas ir atbildīgas par valsts sektora iesaistīšanos Kopienas konkurences noteikumu īstenošanā. Šīs iestādes kā daļu no noteikumu piemērošanas darbībām, cita starpā, pieņem lēmumus, kuros tiek atzīts, ka uzņēmums ir pārkāpis konkurences noteikumus, un lēmumus, ar kuriem uzliek naudas sodus. Valsts sektora iesaistīšanās noteikumu piemērošanā ir nepieciešama piešķirto tiesību efektīvai aizsardzībai un EK Līgumā uzlikto pienākumu efektīvai izpildīšanai.

Visas Līguma 81. un 82. panta daļas ir piemērojamas tieši. No paša sākuma Līguma 81. un 82. panta piemērošanā ir bijusi nozīme arī piemērošanai privātajā sektorā. Piemērošana privātā sektora jomā šajā kontekstā nozīmē konkurences noteikumu piemērošanu civilstrīdos valstu tiesās. Šāda piemērošana var notikt dažādos veidos. Līguma 81. panta 2. punktā ir noteikts, ka nav spēkā vienošanās vai lēmumi, ko aizliedz 81. pants. Līguma noteikumus var

izmantot arī tiesiskās aizsardzības līdzekļu darbībai. Var piešķirt arī zaudējumu atlīdzību tām personām, kam radušies zaudējumi, ko izraisījusi konkurences noteikumu pārkāpšana.

Šīs Zaļās grāmatas priekšmets aprobežojas ar zaudējumu atlīdzināšanas prasībām. No konkurences noteikumu pārkāpšanas radušās zaudējumu atlīdzināšanas prasības kalpo vairākiem mērķiem, proti, sniegt kompensāciju personām, kam pret konkurenci vērsta rīcība izraisījusi zaudējumu, un nodrošināt Līguma konkurences noteikumu pilnīgu efektivitāti, novēršot pret konkurenci vērstu rīcību un tādējādi dodot būtisku ieguldījumu efektīvas konkurences saglabāšanai Kopienā¹ (preventīvā nozīme). Nodrošinot Eiropā iespēju atsevišķajiem uzņēmumiem vai patērētājiem celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu, tiem tiek tuvināti konkurences noteikumi un tie aktīvāk iesaistīsies noteikumu piemērošanā. Eiropas Kopienas Tiesa (EKT) ir nolēmusi, ka Līguma garantēto tiesību efektīvai aizsardzībai ir nepieciešams noteikt, ka personām, kas cietušas zaudējumu, kurš izriet no 81. vai 82. panta pārkāpšanas, jābūt tiesībām pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu².

1.2 Jautājuma būtība

Kopienas tiesību aktos tiek pieprasīta efektīva sistēma zaudējumu atlīdzības prasībām par konkurences noteikumu pārkāpšanu, turpretī 25 dalībvalstīs šī joma nepavisam nav attīstīta³.

EKT ir nolēmusi, ka tad, ja nepastāv Kopienas noteikumi attiecīgajā jautājumā, dalībvalstu tiesību sistēmām ir jānosaka sīki izstrādāti noteikumi attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasībām. Tā kā attiecīgais jautājums (ārpus prejudiciālo nolēmumu procedūras) nav pakļauts Kopienas tiesu jurisdikcijai, parasti šīs lietas izskata dalībvalstu tiesas. Dažādās dalībvalstīs pastāv būtiski šķēršļi tam, lai zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Kopienas konkurences noteikumu pārkāpšanu darbotos efektīvi.

1.3 Mērķi

Šīs Zaļās grāmatas un Komisijas dienestu darba dokumenta uzdevums ir atklāt galvenos šķēršļus, kas traucē izveidot efektīvāku zaudējumu atlīdzināšanas prasību sistēmu, un paredzēt dažādas iespējas turpmākai apspriešanai un iespējamai rīcībai, lai uzlabotu zaudējumu atlīdzināšanas prasības kārtību gan izrietošu prasību gadījumā (piem., gadījumos, kad pēc tam, kad konkurences iestāde ir konstatējusi pārkāpumu, tiek celta civilprasība), gan patstāvīgu prasību gadījumā (tas nozīmē, ka šīs prasības neizriet no konkurences iestādes iepriekš veiktas konstatācijas attiecībā uz konkurences tiesību aktu pārkāpumu).

2 GALVENIE APSKATĀMIE JAUTĀJUMI

Tālāk sniegts galveno apskatāmo jautājumu kopsavilkums, un tie sīkāk ir izklāstīti darba dokumentā. Visas ieinteresētās personas tiek aicinātas izpētīt šeit izvirzītos apsvērumus. Lai precīzāk uzzinātu vērā ņemtās informācijas avotus, skat. šeit pievienoto darba dokumentu.

¹ Skatīt *Courage v. Crehan*, Lieta C-453/99, Tiesas 2001. gada 20. septembra nolēmums, 26. un 27. punkts.

² Skatīt nolēmumu lietā *Courage* iepriekšējā zemsvītras piezīmē.

³ Skatīt pētījumu par kaitējuma atlīdzināšanas prasījumu nosacījumiem EK pretmonopola noteikumu pārkāpšanas gadījumos, kas pieejams Komisijas tīmekļa vietnē http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/private_enforcement/index_en.html

Komisija aicina visas ieinteresētās personas sniegt atsauksmes par apspriestajiem jautājumiem un par izvēles iespējām, kas formulētas attiecībā uz šiem jautājumiem, kā arī par jebkuriem citiem aspektiem jautājumā par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām sakarā ar konkurences noteikumu pārkāpšanu. Atsauksmes palīdzēs Komisijai izlemt, vai ir jāveic pasākumi Kopienas līmenī, lai uzlabotu nosacījumus zaudējumu atlīdzināšanas prasībām konkurences jomā.

2.1 Pierādījumu pieejamība

Zaudējumu atlīdzināšanas prasību gadījumos konkurences lietās parasti ir nepieciešams izmeklēt plašu faktu klāstu. Šā veida tiesvedību īpaši sarežģī tas, ka attiecīgos pierādījumus bieži nav iespējams viegli saņemt un tie atrodas tās personas rīcībā, kura veic pret konkurenci vērstu darbību. Lai varētu efektīvi izvirzīt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu, izšķiroša nozīme ir tam, lai prasītājiem būtu iespējams piekļūt šiem pierādījumiem. Tādēļ ir jāizlemj, vai jāievieš pienākums izsniegt dokumentus vai citādi nodrošināt piekļuvi pierādījumiem. Tas ir jo īpaši svarīgi patstāvīgo prasību gadījumā.

Tāpat varētu lemt arī par to, vai jāuzliek atbildētājam par pienākumu nodot atklātībā dokumentus, kas iesniegti konkurences iestādei. Gadījumos, kad Komisija vai valsts konkurences iestāde ir uzsākusi izmeklēšanu, tās rīcībā varētu būt attiecīgi pierādījumi, kas izrietošu prasību gadījumā varētu būt svarīgi prasītājam. Šo materiālu izmantošana turpmākos civilprocesos varētu noderēt par pierādījumu zaudējumu atlīdzināšanas prasībā. Lai samazinātu konkurences iestāžu administratīvo slogu, pusēm būtu jāvienojas par piekļuvi šiem dokumentiem.

Šajā ziņā prasītājam varētu palīdzēt arī noteikumi attiecībā uz pierādīšanas pienākumu un standartu. Īpaši nozīmīgs ir jautājums par to, kāda pierādījumu vērtība piemīt valsts konkurences iestādes lēmumiem.

A jautājums: Vai ir nepieciešami īpaši noteikumi par dokumentāru pierādījumu nodošanu atklātībā civilajā tiesvedībā par zaudējumu atlīdzināšanu saskaņā ar EK Līguma 81. un 82. punktu? Ja jā, tad kādā veidā jānotiek šai nodošanai atklātībā?

1. iespēja: Nododanai atklātībā jānotiek, tiklīdz puse ir sīki izklāstījusi attiecīgos faktus lietā un ir sniegusi pamatoti pieejamus pierādījumus savu apgalvojumu pamatošanai (fakta pieteikums). Nododana atklātībā ir jāierobežo līdz attiecīgiem un pamatoti identificētiem atsevišķiem dokumentiem, un tā jānosaka tiesai.
2. iespēja: Saistībā ar fakta pieteikumu jābūt iespējamai obligātai dokumentu kategoriju nodošanai atklātībā pušu starpā, kuru nosaka tiesa.
3. iespēja: Saistībā ar fakta pieteikumu katrai pusei jābūt pienākumam nodrošināt pārējām tiesvedībā iesaistītajām pusēm attiecīgo tai piederošo dokumentu sarakstu, kas tām ir pieejami.
4. iespēja: Sankciju ieviešana par pierādījumu iznīcināšanu, lai varētu veikt 1. – 3. iespējas variantā aprakstīto nodošanu atklātībā.

5. iespēja: Pienākums saglabāt attiecīgus pierādījumus. Atbilstoši šim noteikumam tiesa pirms civilprocesa faktiskās uzsākšanas varētu noteikt, ka ir jāsaglabā pierādījumi, kas attiecas uz šo turpmāko procesu. Tomēr puse, kas pieprasa šādu rīkojumu, būtu jāuzrāda pamatoti pieejami pierādījumi, kas pamato sākotnēji šķietamo pārkāpuma gadījumu.

B jautājums. **Vai konkurences noteikumu pārkāpumu nodarīto zaudējumu atlīdzības prasībām var palīdzēt īpaši noteikumi attiecībā uz piekļuvi tādiem dokumentiem, kuri atrodas konkurences iestādes rīcībā? Kā šādu piekļuvi varētu organizēt?**

6. iespēja: Pienākums jebkurai procedūru pusei konkurences iestādē iesniegt civilstrīda pusei visus dokumentus, kas tika iesniegti iestādei, izņemot pieteikumus iecietības programmas piemērošanai. Jautājumi, kas attiecas uz komercnoslēpumu un citas konfidencialās informācijas nodošanu atklātībā un tiesībām uz aizstāvību, jāskata atbilstoši tiesību normu piemērošanas vietas likumiem (t.i., tās tiesas likumiem, kuras jurisdikcijā tie atrodas).

7. iespēja: Valstu tiesu piekļuve Komisijas rīcībā esošiem dokumentiem. Šajā kontekstā Komisija aicinātu atsauksmes par to, a) kā valstu tiesas apsver, vai tās spēj garantēt komercnoslēpumu vai citas konfidencialās informācijas slepenību, un b) par to, kādās situācijās valstu tiesas lūgs Komisijai informāciju, ko varētu sniegt arī puses.

C jautājums: **Vai būtu jāatvieglo prasītāja pierādījumu pienākums lietās par zaudējumu atlīdzināšanu sakarā ar konkurences noteikumu pārkāpumiem, un ja jā, tad kādā veidā?**

8. iespēja: ES dalībvalstu konkurences iestāžu pieņemti lēmumi attiecībā uz pārkāpumiem jādara saistoši civilās tiesvedības tiesām, vai – alternatīvi – pierādījumu pienākuma apvērse, ja pastāv šādi lēmumi attiecībā uz pārkāpumiem.
9. iespēja: Pierādījumu pienākuma nobīde vai samazināšana gadījumos, kad pastāv informācijas asimetrija starp prasītāju un atbildētāju, nolūkā likvidēt šo asimetriju. Šādi noteikumi līdz zināmai pakāpei varētu kompensēt to, ka prasītāja rīcībā nav noteikumu par nodošanu atklātībā vai ka tie ir nepilnīgi.
10. iespēja: Tam, ka puse nepamatoti atsakās izsniegt pierādījumus, varētu būt tāda ietekme uz pierādījumu pienākumu, kas ir diapazonā no atspēkojama pieņēmuma vai neatspēkojama pieņēmuma par pierādījumu līdz vienkāršai iespējai, ka tiesa ņem šo atteikumu vērā, vērtējot, vai attiecīgais fakts ir pierādīts.

2.2 Vainas nepieciešamība

Daudzās dalībvalstīs prasījumiem par zaudējumu kā ļaunprātīgas rīcības atlīdzību ir nepieciešams, lai būtu pierādīta vaina. Dažās no šīm dalībvalstīm vaina skaitās tad, ja darbība ir nelikumīga saskaņā ar konkurences tiesību aktiem. Toties citās dalībvalstīs šāds obligāts pieņēmums nepastāv. Tādēļ ir jālemj par to, kādām jābūt normām attiecībā uz pārkāpumu, kas nepieciešamas prasījumiem par zaudējumu atlīdzināšanu.

D jautājums: Vai ar konkurences noteikumu pārkāpšanu saistīta zaudējumu atlīdzināšanas prasībām ir nepieciešams vainas kritērijs?

- 11. iespēja: Pierādījumam par pārkāpumu jābūt pietiekošam (analogi stingrai atbildībai).
- 12. iespēja: Pierādījumam par pārkāpumu jābūt pietiekošam tikai attiecībā uz smagākajiem konkurences noteikumu pārkāpumiem.
- 13. iespēja: Atbildētājam jābūt iespējai demonstrēt, ka viņš ir piedodami kļūdījis attiecībā uz tiesību aktu vai uz faktu. Šādos apstākļos pārkāpuma rezultātā nerastos atbildība par zaudējumiem (piedodamas kļūdas aizstāvība).

2.3 Zaudējumi

Vairāki jautājumi aptver faktisko apjomu, kāds ir prasībai par zaudējumu atlīdzināšanu. Pirmkārt ir jānosaka summas apjoms. Iespējamās vairākas definīcijas, kas noteikti balstās uz ideju par nelegālas peļņas kompensēšanu vai atmaksāšanu. Ir arī jāizlemj, vai zaudējumu atlīdzībā ir jāiekļauj tā procenti, ka arī jālemj par maksājamo procentu apjomu un tā aprēķināšanas veidu. Turklāt horizontālu kartēļu pārkāpumu gadījumā varētu lemt par atlīdzības dubultošanu, par ko tiesa pieņemtu lēmumu automātiski vai ar noteiktiem nosacījumiem.

Līdztekus atlīdzināmo zaudējumu juridiskajai definīšanai būtisks jautājums ir zaudējumu kvantitatīvo parametru noteikšana. Lai aprēķinātu zaudējumus sarežģītās situācijās, ir izstrādāti vairāki ekonomikas modeļi. Jāapsver šo modeļu izmantošanu zaudējumu atlīdzības prasību tiesvedībā.

E jautājums: Kā būtu jādefinē atlīdzināmais zaudējums?

- 14. iespēja: Tā zaudējumu definēšana, kas jāatlīdzina, atsaucoties uz zaudējumu, ko cietis prasītājs sakarā ar to, ka atbildētājs ir veicis pārkāpumu (kompensējošā zaudējumu atlīdzība).
- 15. iespēja: To zaudējumu definēšana, kas jāatlīdzina, atsaucoties uz nelegālo peļņu, ko guvis pārkāpuma izdarītājs (nelegālas peļņas atgūšana).
- 16. iespēja: Horizontālo kartēļu dubultā zaudējumu atlīdzināšana. Šāda atlīdzināšana varētu notikt automātiski, pie noteiktiem nosacījumiem vai pēc tiesas ieskatiem.
- 17. iespēja: Procenti pirms sprieduma no pārkāpuma dienas vai zaudējumu iestāšanās dienas.

F jautājums: Kura metode būtu jāizmanto zaudējumu apjoma aprēķināšanai?

- 18. iespēja: Kādas priekšrocības salīdzinājumā ar vienkāršākām metodēm dod kompleksu ekonomikas modeļu izmantošana zaudējumu atlīdzības prasībai, lai kvantitatīvi noteiktu zaudējumus? Vai tiesai jābūt pilnvarām novērtēt apjomu, balstoties uz taisnīgu pieeju?
- 19. iespēja: Vai Komisijai ir jāpublicē vadlīnijas zaudējumu kvantitatīvajai noteikšanai?

20. iespēja: Sadalīto procedūru ieviešana – starp pārkāpuma izdarītāja atbildību un atlīdzināmo zaudējumu apjomu – tiesvedības vienkāršošanai.

2.4 Nodošanas aizstāvība un netiešā pircēja tiesības iesniegt prasību

Nodošanas aizstāvība attiecas uz tā fakta tiesisko traktējumu, ka uzņēmums, kas veic pirkumus no konkurenci kropļojošā darbībā iesaistīta piegādātāja, varētu būt spējīgs samazināt savus saimnieciskos zaudējumus, nododot pārmaksu saviem klientiem. Tādēļ konkurenci kropļojošās darbības radītie zaudējumi varētu tikt nodoti pa piegādes ķēdi vai pat pilnībā rasties galīgajam pircējam, galapatērētājam. Juridiski jāapsver, vai jāļauj pārkāpējam izraisīt šādu nodošanu kā aizstāvību. Tāpat jāapsver to netiešo pircēju tiesības iesniegt prasību, kuriem var vai nevar būt nodota pārmaksa.

Nodošanas aizstāvība būtiski palielina zaudējumu atlīdzināšanas prasību komplicētību, jo varētu būt ārkārtīgi grūti pierādīt precīzu zaudējumu sadali pa piegādes ķēdi. Pierādījuma problēmas apgrūtinā ar netiešo pircēju prasības, jo viņi varētu nebūt spējīgi pierādīt zaudējumu apmēru un cēloņsakarību ar nelikumīgo darbību.

G jautājums: Vai jābūt noteikumiem par nodošanas aizstāvības pieļaujamību un darbību? Ja jā, kādā formā šiem noteikumiem jābūt? Vai netiešajam pircējam jābūt tiesībām iesniegt prasību?

21. iespēja: Nodošanas aizstāvība ir atļauta, un gan tiešie, gan netiešie pircēji var pārkāpēju iesūdzēt tiesā. Šī iespēja būtu saistīta ar risku, ka tiešajam pircējam neizdosies pieprasīt zaudējumu atlīdzību, jo pārkāpējs varēs izmantot nodošanas aizstāvību, un ka tas neizdosies arī netiešajiem pircējiem, jo viņi nevarēs norādīt, vai un kādā apmērā zaudējuminodoti pa piegādes ķēdi. Šai ziņā īpaši jāapsver pierādīšanas pienākumu.

22. iespēja: Nodošanas aizstāvība ir izslēgta, un tikai tiešie pircēji var pārkāpēju iesūdzēt tiesā. Šīs iespējas ietvaros tiešie pircēji būs labākā situācijā, jo tiesvedību neapgrūtinās problēmas, kas saistītas ar nodošanas aizstāvību.

23. iespēja: Nodošanas aizstāvība ir izslēgta, un gan tiešie, gan netiešie pircēji var pārkāpēju iesūdzēt tiesā. Lai gan nodošanas aizstāvības izslēgšana padara šīs prasības mazāk apgrūtināšas prasītājiem, šī iespēja ir saistīta ar varbūtību, ka atbildētājs tiek norīkots samaksāt daudzas zaudējumu atlīdzības, jo gan netiešie, gan tiešie pircēji var pieprasīt atlīdzību.

24. iespēja: Divpakāpju procedūra, kurā nodošanas aizstāvība ir izslēgta, jebkurš cietušais pārkāpēju var iesūdzēt tiesā, un otrajā posmā pārmaksu sadala starp visām personām, kuras ir cietušas zaudējumus. Šī iespēja ir tehniski sarežģīta, bet tās priekšrocība ir taisnīgas kompensācijas nodrošināšana visiem cietušajiem.

2.5 Patērētāju interešu aizsardzība

Praktisku iemeslu dēļ būs ļoti maz ticams, ja ne neiespējams, ka patērētāji un pircēji iesniegs nelielas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences noteikumu pārkāpšanu. Tādēļ jāapsver veidi, kā šīs intereses varētu labāk aizsargāt ar kopējām prasībām. Papildus īpašai patērētāju interešu aizsardzībai kopējās prasības var kalpot, lai apvienotu daudzas mazākas prasības vienā prasībā, tādējādi ietaupot laiku un naudu.

H jautājums: Vai jābūt pieejamām speciālām procedūrām kopējo prasību iesniegšanai un patērētāju interešu aizsardzībai? Ja jā, kā šīs procedūras jāveido?

25. iespēja: Patērētāju apvienību prasība, neliedzot atsevišķiem patērētājiem iesniegt prasību. Jāapsver tādi jautājumi kā tiesības iesniegt prasību (iespējama reģistrācijas vai apstiprināšanas sistēma), zaudējumu atlīdzību sadale (vai zaudējumu atlīdzības pienākas pašai apvienībai vai tās locekļiem) un zaudējumu atlīdzību apmēra noteikšana (apvienībai piešķirto zaudējumu atlīdzību varētu aprēķināt, pamatojoties uz atbildētāja nelikumīgo peļņu, turpretim locekļiem piešķirtās zaudējumu atlīdzības aprēķina, pamatojoties uz personīgi ciestajiem zaudējumiem).

26. iespēja: Speciāls noteikums par kopēju prasību, ko iesniedz pircēju grupas, kas nav galapatērētāji.

2.6 Tiesvedības izmaksas

Noteikumiem par izmaksu atlīdzināšanu ir svarīga loma kā pozitīviem vai negatīviem faktoriem attiecībā uz prasības iesniegšanu. Ņemot vērā to, ka Kopienas tiesību akti, kā arī Eiropas Cilvēktiesību konvencija pieprasa civilprasību efektīvu piekļuvi tiesām, jāapsver, kā izmaksu noteikumi var atvieglot šo piekļuvi.

I jautājums: Vai jāievieš speciāli noteikumi, lai samazinātu izmaksu risku prasītājam? Ja jā, kāda veida noteikumi?

27. iespēja: Izveidot noteikumu, ka prasītājiem, kuru prasību neapmierina, būs jāsedz izmaksas tikai tad, ja viņi rīkojās acīm redzami nepamatoti, iesniedzot prasību. Varētu apsvērt arī diskrecionāras varas piešķiršanu tiesai procesa sākumā norīkot, lai no prasītāja netiktu pieprasīta izmaksu atlīdzināšana pat tad, ja prasība netiek apmierināta.

2.7 Piemērošanas koordinācija valsts un privātajā jomā

Piemērošana valsts un privātajā jomā papildina viena otru un tādēļ optimāli jākoordinē. Kompetento iestāžu lēmumi var būtiski ietekmēt prasītāju faktisko iespēju pierādīt savu prasību (sk. 2.1. sadaļas C jautājuma 8. iespēju). Optimāla koordinācija starp piemērošanu privātajā un valsts jomā ir īpaši svarīga koordinācijai starp iecietības pieteikumiem piemērošanā valsts jomā un zaudējumu atlīdzināšanas prasībās. Gan iecietības programmas, gan civiltiesiskā atbildība ar savām sekām sekmē to pašu mērķi: efektīvāka atturēšanās no iestāšanās karteļos. Jāapsver zaudējumu atlīdzināšanas prasību ietekme uz iecietības programmu darbību, lai saglabātu programmu efektivitāti. Šai ziņā jāņem vērā, ka iecietības programmu darbība parasti ir noderīga privātiem prāvniekiem zaudējumu atlīdzināšanas prasībās, jo iecietības programmas atklāj slēptus karteļus.

J jautājums: Kā var panākt optimālu piemērošanas koordināciju privātajā un valsts jomā?

28. iespēja: Iecietības pieteikuma atklāšanas iespējas izslēgšana, tādējādi saglabājot konkurences iestādei iesniegto pieteikumu konfidencialitāti iecietības pieteikumu ietvaros.

29. iespēja: Nosacījuma atlaide par jebkuru zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret iecietības pieteikuma iesniedzēju; prasības pret citiem pārkāpējiem, kuri ir solidāri atbildīgi par visu zaudējumu atlīdzību, paliek nemainīgas.
30. iespēja: Iecietības pieteikuma iesniedzēja atbrīvošana no solidārās atbildības, tādējādi ierobežojot pieteikuma iesniedzēja zaudējumu atlīdzību risku. Viens iespējams risinājums būtu ierobežot iecietības pieteikuma iesniedzēja atbildību līdz zaudējumu atlīdzību daļai, kura atbilst pieteikuma iesniedzēja daļai karteļu tirgū.

2.8 Jurisdikcija un piemērojami tiesību akti

Tiesu jurisdikciju izskatīt prasības, kuras iesniegtas pret atbildētājiem, kuru mītnes ir dalībvalstīs, reglamentē Regula 44/2001⁴. Šos atbildētājus var iesūdzēt tiesās viņu mītnes valstī vai, pēc prasītāja izvēles, tiesās tajā valstī, kur notika kaitējošais notikums. Vieta, kur notika kaitējošais notikums, var būt (a) vieta, kur notika zaudējumurodošais notikums, vai (b) vieta, kur notika pats zaudējums(pēc prasītāja izvēles). Regulas 6., 27. un 28. panti ļauj koordinēt dažādas, bet saistītas prasības.

Attiecībā uz jautājumu par piemērojamiem tiesību aktiem jāsniedz norāde uz Komisijas priekšlikumu regulai par likumiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām („II Romas regula”)⁵. Tā kā zaudējumu atlīdzināšanas prasības parasti ir civiltiesību pārkāpumi, tie ietilpst šī priekšlikuma darbības jomā. Šai ziņā jāapsver, vai priekšlikuma 5. pantā ietvertais vispārējais noteikums ir piemērots konkurences lietām vai ir nepieciešams skaidrojošs speciāls noteikums. Šāds skaidrojošs noteikums varētu izskaidrot, ka jāizmanto uz sekām balstīta pieeja. Alternatīvi tiesas atrašanās valsts likums varētu būt piemērojamais likums visos gadījumos. Īpaši jāapsver gadījumi, kuros konkurenci kropļojoša darbība ietekmē vairāk nekā vienas valsts teritoriju.

K jautājums: Kādas materiālās tiesības jāpiemēro konkurences zaudējumu atlīdzināšanas prasībām?

31. iespēja: Piemērojamais likums jānosaka pēc vispārējā noteikuma ierosinātās II Romas regulas 5. pantā, tas ir, atsaucoties uz vietu, kur notiek zaudējums.
32. iespēja: Jābūt speciālam noteikumam par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, pamatojoties uz konkurences noteikumu pārkāpšanu. Šim noteikumam jāizskaidro, ka šī veida prasībām 5. panta vispārējais noteikums nozīmē, ka prasībai varētu piemērot to valstu likumus, kuru tirgū cietušo ietekmē konkurenci kropļojoša rīcība.
33. iespēja: Speciālais noteikums varētu būt tāds, ka piemērojamais likums vienmēr ir tiesas atrašanās valsts likums.

⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, OV 2001, L 12, 1. lpp. Dānijā jurisdikciju reglamentē Briseles konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās [OV 1990, C 189, 2. lpp.] ar grozījumiem, kas būtībā ir līdzvērtīga Regulai 44/2001.

⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par likumiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (“II Roma”), KOM(2003) 427 galīgais, grozīts ar pārveidoto priekšlikumu. (Atsauce nav pieejama).

34. iespēja: Gadījumos, kuros tāda konkurenci kropļojoša darbība ietekmē vairāk nekā vienas valsts teritoriju, uz ko ir balstīta prasība, un ja tiesas jurisdikcijā ir lemt par kopējiem prasītāja zaudējumiem, varētu apsvērt, vai prasītājam jābūt izvēlei noteikt strīdam piemērojamo likumu. Šo izvēli varētu ierobežot, lai izvēlētos vienu vienīgo piemērojamo likumu no tiem likumiem, kas noteikti, piemērojot ietekmētā tirgus principu. Izvēli varētu arī paplašināt, lai ļautu izvēlēties vienu vienīgu likumu *vai* katram zaudējumam atsevišķi piemērojamo likumu, *vai* tiesas atrašanās valsts likumu.

2.9 Citi jautājumi

Ņemot vērā zaudējumu atlīdzināšanas prasību komplicētību par konkurences noteikumu pārkāpšanu, īpaši svarīga ir ekspertīzes izmantošana tiesā, lai nodrošinātu efektīvu tiesvedību. Ja ekspertus ieceļ tiesa, varētu rasties izmaksu ietaupījumi, jo būtu nepieciešams mazāk ekspertu. Tas samazinātu arī daudzos ekspertus, kas sniedz pretrunīgus pierādījumus atkarībā no sava klienta viedokļa.

L jautājums: Vai eksperts, ja tāds ir nepieciešams, jāieceļ tiesai?

35. iespēja: Pieprasīt pusēm vienoties par ekspertu, ko ieceļ tiesa, nevis viņas pašas.

Atlikšanai vai ilgākiem noilguma termiņiem ir svarīga loma, lai garantētu to, ka var efektīvi iesniegt zaudējumu atlīdzināšanas prasības, īpaši izrietošu prasību gadījumā.

M jautājums: Vai jāatliek noilguma termiņi? Ja jā, no kāda laika?

36. iespēja: Zaudējumu atlīdzināšanas prasību noilguma termiņa atlikšana no datuma, kad Komisija vai jebkuras valsts konkurences iestādes uzsāk tiesvedību. Alternatīvi noilguma termiņš varētu sākties pēc tam, kad pēdējās instances tiesa ir pieņēmusi lēmumu par pārkāpuma jautājumu.

Cēloņsakarība ir jebkuras zaudējumu atlīdzināšanas prasības nepieciešams noteikums. Lai gan var būt īpaši grūti pierādīt cēloņsakarību starp pārkāpumu un zaudējumiem sakarā ar saistīto jautājumu ekonomisko komplicētību, cēloņsakarības juridiskais jēdziens pats par sevi, kā tas attīstīts dalībvalstu tiesu praksē, apstrīdami nav būtisks šķērslis prasītājiem. Tomēr cēloņsakarības noteikuma piemērošana nedrīkst novest pie tā, ka tie, kuri ir cietuši zaudējumus, kas rodas no konkurences noteikumu pārkāpšanas, tiek izslēgti no šo zaudējumu atgūšanas.

N jautājums: Vai ir nepieciešams cēloņsakarības juridiskā noteikuma skaidrojums, lai atvieglotu zaudējumu atlīdzināšanas prasības?

O jautājums: Vai ir kādi papildu jautājumi, kurus ieinteresētās personas varētu vēlēties komentēt?

Komisija aicina iesniegt komentārus par šo Zaļo grāmatu, it īpaši par iepriekš uzskaitītajiem jautājumiem un iespējām, lai apsvērtu, vai ir nepieciešams un piemērots veikt rīcību Kopienas mērogā, lai uzlabotu nosacījumus patstāvīgām un izrietošām prasībām.

Lai atvieglotu viedokļu apmaiņu, Zaļās grāmatas tīmekļa vietne ir pieejama:

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/actions_for_damages/gp.html

Līdz 2006. gada 21. aprīlim komentārus var sūtīt pa e-pastu:

comp-damages-actions@cec.eu.int

vai pa pastu:

European Commission

Directorate-General for Competition

Unit COMP/A-1 – Antitrust policy and strategic support

Review of damages actions for breach of the EC antitrust rules

B-1049 Brussels.

Konkurences ĢD standarta prakse ir publicēt iesniegumus, kas saņemti sabiedriskas apspriedes ietvaros. Tomēr ir iespējams pieprasīt saglabāt iesniegumu vai to daļu konfidencialitāti. Tādā gadījumā, lūdzu, skaidri norādiet iesnieguma pirmajā lappusē, ka to nedrīkst publiskot, un nosūtiet Konkurences ĢD arī iesnieguma nekonfidenciālo variantu publicēšanai.